

REVISTA LITERARĂ

LECTURI
TAIFASURI
STĂRI DE SPIRIT

LBRIS

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

We know
books7 VARUJAN VOSGANIAN,
PATIMILE DUPĂ LIMBAJ

Unitatea de măsură a limbajului ideologic e aderența celorlalți, nu este atât de important de unde pleacă și cât de profund e locul acela, ci unde ajunge și cât de departe și de cuprinzător e acel loc. [...] Limbajul ideologiei nu are nuanțe, e pictat în culori țipătoare, nu are presimțiri, ceea ce îl inspiră pe utilizatorul limbajului ideologic nu e fantezia celui care vorbește, ci plăcerea celui care ascultă. Muza celui care ideologizează e cititorul. Limbajul ideologic nu creează emoții, ci patimi.

17 ADRIAN ALUI GHEORGHE,
PROFILAXIE

Prezentul flămând se aruncă asupra trecutului ca pe o pradă, curge memorie prin toate rănilile, [...] de asta e bine, profilactic, să ne spălăm mâinile să ne spălăm sângele să ne spălăm creierele să spălăm apa.

40 MİRCEA CĂRTĂRESCU,
ÎN SPATELE MÎNȚII MELE
PÂNDEȘTE MEREU MÎNTEA
SCRIITORULUI

Tot ce pot spune e că suntem la răspântie. Ori ne păstrăm umanitatea, civilizația, democrația, cultura chiar și pe terenul ecranelor și-al rețelelor de socializare, ori ne scufundăm în barbarie (cea mai periculoasă, fiindcă e tehnologizată) și păgânism. Tot ce pot spera e să mai găsim în noi un strop de prudență și înțelepciune.

EDITORIAL

3 IDEOLOGIA ȘI TEAMA DE EXCLUDERE

Ideologia subtilă a culturii, literaturii și limbii este ideologia culturală. O aliniere la dorințele, dar mai ales o preîntâmpinare a acestora prin alinierea la intențiile presupuse ale vectorilor de imagine în ceea ce privește valorificarea anumitor teme și nuanțe, a anumitor opere și personalități ale culturii, determină neașezarea și disputa din literatura română contemporană.

● Gebeleizis, argilă arsă la 1000 de grade, 72 x 30 x 30 cm Decebal Gabriel Tăroi

EDITORIAL

- 3 **Ideologia și teama de excludere**
• Adrian Lesenciuc

LIMBA ȘI IDEOLOGIE

- 5 **Dezbateri despre limbă și ideologii la Brașov** • Daniela Șontică
- 7 **Patimile după limbaj** • Varujan Vosganian
- 10 **Cuvinte de demult** • Mircea Moț
- 12 **De la „sfârșitul istoriei”, la sfârșitul ideologiilor și al ierarhiilor** • Adrian Alui Gheorghe
- 18 **False ideologii, pseudoideologii sau cultura „telecomenzii”** • Magda Mirea
- 21 **False ideologii, pseudoideologii sau cultura „telecomenzii”** • Gabriela Gîrmacea
- 26 **Limba română în scrierile vechi** • Luminiță Cornea
- 32 **Războiul și atacurile asupra limbii** • Cătălin Badea-Gheracostea
- 36 **Quo vadis *Cancel Culture*?** • Sebastian Doreanu

DIALOGURI LIBRIS

- 40 **Mircea Cărtărescu: În spatele minții mele pândește mereu mintea scriitorului** • *Interviu de* Laurențiu-Ciprian Tudor
- 46 **Irinel P. Merlușcă: Oamenii Editurii Creator sunt oameni frumoși cărora le place ceea ce fac și o fac cu pasiune, sunt dedicați...** • *Interviu de* Adrian Lesenciuc

CRONICĂ LITERARĂ

- 50 **Tony Mott: Ultima vară otrăvită** • Laurențiu-Ciprian Tudor

MUZICĂ & POEZIE

- 52 **Interviu cu Humberto Segundo Aguilar Alvarado** • *Interviu de* Elena Dițu

POEZIE

- 55 **Ionel Simota**
- 56 **Daniel Întuneric**
- 57 **Ionela Ramona Moldovan**
- 58 **Nadia Petrusse**

DIALOGURI LIBRIS

- 59 **MARIANA GHIȚULESCU și neștrămutata credință că arta poate schimba oamenii** • *Interviu de* Claudia Motea

CRONICĂ LITERARĂ

- 63 **Eduard Dorneanu: Poetica** • Adrian Lesenciuc
- 66 **Dorel Tătaru: Librar, o cinzeacă la hârtie!** • Iulian Cătălu
- 69 **Dumitru Horia Ionescu: Sub paza lui Dumnezeu, drăguțul** • Cristian Muntean

ARTISTUL PLASTIC INVITAT

- 72 **Decebal Gabriel Țăroi**

URĂRI

- 74 **Urări de la Cvintetul vocal „Anatoly”**

CRONICĂ DE CARTE

- 76 **Hélène Grémillon: Confidentul** • Anca Ianchiș
- 78 **Sub semnul unei zodii lipsite de șansă** • Daniel Puia-Dumitrescu

LITERATURA UNIVERSALĂ

- 80 **Annie Ernaux: Darul și scriitura ca „fința dată”** • *Traducere:* Iringó Cora
- 76 **Juan Ramón Jiménez** • *Traducere:* Gheorghe Vințan

REDACȚIA

Director onorific: Doru Munteanu
Redactor-șef: Adrian Lesenciuc
Secretar de redacție: Laurențiu-Ciprian Tudor
Redactori: Iulian Cătălu
 Cristian Muntean
 Anca Ianchiș

Corectură:
Design • Tehnoredactare:

Redacția
 Irinel Merlușcă

PENTRU COMENZI ȘI ABONAMENTE:

EDITURA CREATOR S.R.L.

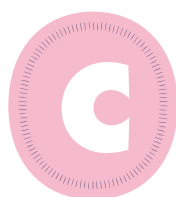
Str. Zaharia Stancu, Nr. 21A, Brașov, România
 e-mail: contact@edituracreator.ro
www.edituracreator.ro
 tel.: 0720 539533

LIBRĂRIA „ȘT. O. IOSIF”

Str. Mureșenilor. Nr. 14, Brașov, România
 E-mail: office@libris.ro
 Tel.: 0268 477799

IDEOLOGIA ȘI TEAMA DE EXCLUDERE

ea de-a doua ediție a Festivalului *Limba română* desfășurat la Brașov în perioada 19-20 octombrie 2022 a inclus în dezbateri o temă consistentă de colocviu, *Limba și ideologie*. Cu atât mai bine venită această temă cu cât la interval de o lună, Asociația Culturală Mircea Eliade din Denver, Colorado, organiza un colocviu pe tema *Cultură și ideologie*. Perspectiva invitaților de la Brașov: Varujan Vosganian, Nicolae Prelipceanu, Horia Gârbea, Vasile Spiridon, Mircea Moț, Florin Șindrilaru, Luminița Cornea, Magda Mirea și Gabriela Gîrmacea, la care s-au adăugat și punctele de vedere ale lui Adrian Alui Gheorghe și Cătălin Badea Gheracoste, care nu au putut ajunge la colocviu, dar care au trimis spre publicare în revista literară *Libris* textele lor pe această temă, au fost întărite de cele ale lui Dan Culcer, Anca Sîrghie, Dorin Nădrău, Mihai Ganea, Virginia Parasciv și Sebastian Doreanu, care au prezentat lucrări în colocviul organizat în rețea, dar și de luările de poziție ale lui Ion Dur, Sanda Golopenția sau Mihaela Albu. Fără vreun decalaj între perspectivele reprezentanților literaturii române din țară și a celor din diaspora, tema ideologiei în raporturile ei cu limba, literatura și cultura română a permis o așezare temeinică

ADRIAN LESENCIUC REDACTOR-ȘEF

n. 21 august 1975,
Câmpulung Moldovenesc. Poet,
prozator, critic literar. Doctor în științele
comunicării. Profesor universitar. Membru
al filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din
România din 2000. Președinte al filialei
din 2013. A publicat volume de versuri,
critică și istorie literară, romane. Prezent în
dicționare, antologii și volume colective
publicate în țară și în străinătate.

■ ■ ■

într-un domeniu necesar a fi adus în lumină: ideologia și formele ei de erodare a valorilor morale și estetice. Dacă în ceea ce privește ideologia comunistă și modalitățile în care cenzura acelei perioade s-a putut exprima mutilând lucrările importante ale literaturii române invitații la cele două dezbateri au privit cu aceeași implicare și din același unghi problematica, formele subtile de ideologie actuală au concentrat atenția asupra efectelor rețelei în ceea ce privește limba, a efectelor unor forme de îngrădire a accesului la istorie și cultură prin așa-numita *cancel culture* manifestă din vremuri străvechi și impunând, de fiecare dată, aceeași restricție la identitate și rădăcini.

[4] ■ ■ ■

Există forme subtile ale ideologiei de azi, care au rădăcini în perioada comunistă, și care presupun o temere de excludere - în studiile sociale, Elisabeth Noelle-Neumann numea, la sfârșitul anilor '60, teoria care explică acest fenomen „spirala tăcerii” - care presupune, pe de o parte, alinierea cu învingătorul, adică arhicunoscutul *bandwagon effect*, iar pe de alta frica de a recunoaște că înainte de consfințirea victoriei, perspectiva a fost alta. În cultură funcționează fără fisură o asemenea temere. Instituțiile de cultură, susținute din fonduri de la bugetele locale, se aliniază prin vocea managerilor lor la politica locală dominantă, iar dacă acest lucru nu se întâmplă, aproape întotdeauna fondurile se alocă de administrația politizată după criterii subiective. Există foarte rare centre culturale în țară în care există transparență în accesarea fondurilor, de regulă orașe sau județe care sunt avansate din punct de vedere al nivelului de civilizație - antropologii ne învață că putem compara nivelul de civilizație, nu culturile -, iar Brașovul este unul dintre acestea, dar există, în spiritul subiectivismului ideologic pentru care putem găsi oricând explicații socio-culturale, mai degrabă o temere a managerilor de a nu supăra o anumită orientare politică a cuiva. Apoi există o aliniere în raport cu sursele de putere fără să existe vreo cerință explicită din partea acestora. Există un fel de autocenzură impusă din această perspectivă, astfel încât nu cumva, prin distribuția de resurse, proiectele și, în cele din urmă, funcționarea normală a instituțiilor, să fie afectate din cauza nealinerii ideologice necesare. Apoi există instituții care alocă, mai degrabă, capital simbolic, și care necesită, în abordare, o similară aliniere ideologică. Există instituții culturale și edituri care propun și presupun aliniere ideologică. Nu în ultimul rând, există

o forță a generațiilor și curenților literare, reductibilă, în cele din urmă, tot la accesul la resurse, care devine vizibilă la o configurare vectorială a câmpului cultural autohton tot printr-o coliniaritate ideologică.

Câmpul literaturii române, un câmp vectorial care poate fi supus analizei în raport cu posibilitatea de a modela viteza și direcția de curgere a unui fluid prin spațiu - ideologia unei grupări literare sau a unui curent - poate fi reprezentat pe trei coordonate majore: estetică, etică și ideologică. Problematika cea mai grea a acestui câmp, cea a eticii în literatură, este incompletă în lipsa unei analize a proiecției vectorilor pe coordonata ideologică. Ideologia subtilă a culturii, literaturii și limbii este ideologia culturală. O aliniere la dorințele, dar mai ales o preîntâmpinare a acestora prin alinierea la intențiile presupuse ale vectorilor de imagine în ceea ce privește valorificarea anumitor teme și nuanțe, a anumitor opere și personalități ale culturii, determină neașezarea și disputa din literatura română contemporană. Elisabeth Noelle-Neumann nu s-a gândit la literatura română când a propus teoria „spiralei tăcerii”, nici literatura română nu s-a gândit la ea când s-a aliniat la centrele de putere. Dar această aliniere, explicabilă prin amintita teorie, vorbește despre necesara analiză ideologică a câmpului literar autohton. Oare, la o radiografie ideologică, cum și-ar mai spăla cămașa morală cei aliniați, care și-au făcut planuri de promovare prin decizia subiectivă a vectorului de imagine? Cum ar arăta est-etica?

DEZBATERI DESPRE LIMBĂ ȘI IDEOLOGII LA BRAȘOV

Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din România, în parteneriat cu Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă” și cu Asociația Culturală Libris, cu sprijinul Coresi Business Park, a organizat ediția a doua a Festivalului „Limba Română”. În cadrul festivalului, în data de 20 octombrie 2022, a fost organizat la sediul Academiei Forțelor Aeriene Colocviului „Limbă și ideologie”. Au susținut comunicări scriitorii Varujan Vosganian, Nicolae Prelipceanu, Horia Gârbea, Vasile Spiridon, Gabriela Gîrmacea, Luminița Cornea, Magda Mircea, Mircea Moț și Florin Șindrilaru, moderarea fiind realizată de Adrian Lesenciuc, președintele Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România.

Generoasa temă a stârnit abordări din mai multe unghiuri, vorbitorii propunând diverse perspective de analiză. Unii vorbitori au adus în discuție aspecte din regimul comunist din România legate de modul în care politicul a influențat și impus folosirea anumitor sintagme, devenite clișee, alții s-au referit la pericolele ideologiilor din prezent, camuflerate uneori sub aparența comunicării instantane, alte discursuri au făcut apel la exemple pozitive din vechile scrieri bisericești, dar au fost date și exemple din literatura română clasică și din perioada interbelică ori s-au făcut treceri în revistă ale modului în care literatura

DANIELA ȘONTICĂ

n. în 1970, în Vintilă-Vodă, județul Buzău, este poetă, jurnalistă și eseistă. A fost timp de șapte ani redactor la „Jurnalul Național”, de unde a trecut, în 2010, la Ziarul „Lumina”, cotidianul Patriarhiei Române, unde, printre altele, a inițiat și coordonat suplimentul lunar „Lumina literară și artistică”. Din 2016 a început colaborarea cu Radio „Trinitas”. A scris, până acum, patru cărți de poezie, trei cărți de publicistică și un scenariu de tip docu-dramă intitulat „Ziua cea mare” (după volumul de memorii „Însemnări din Războiul României Mari” de dr. Vasile Bianu) înregistrat și difuzat de Radio România Cultural, în 2018. A colaborat cu poeme, interviuri și publicistică literară în cele mai importante cotidiane de cultură. A fost distinsă cu diferite premii literare, dar și cu diplome omagiale cu medalie pentru promovarea culturii creștine, din partea Patriarhului României. Din 2017 este membră a filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România.

actuală este impregnată de discursuri ideologice, cu sau fără voie.

Poetul și criticul literar Nicolae Prelipceanu a vorbit despre limbajul de lemn din perioada comunistă și despre pericolul pe care îl prezintă pentru literatură „orice ideologie, inclusiv cea bună, liberală”.

Prozatorul și omul politic Varujan Vosganian, considerând că ar fi mai provocatoare o discuție despre „lim-

● *Ciclop, argilă și semiporțelan ars la 1000 de grade,
32 x 12 x 17cm - Decebal Gabriel Țăroi*

baj și ideologie”, a ales să expună idei despre o matrice de gândire care se reflectă asupra limbajului, despre modul în care anumiți termeni nu corespund adevărului pe care îl definesc, așa cum este cazul expresiei „revoluție socială” și a arătat cum noile tehnologii influențează felul nostru de a vorbi, a gândi și a ne raporta la lume, cuprinși în mijlocul unei noi ideologii.

Dramaturgul Horia Gârbea, plecând de la ideea că orice ideologie trimite automat și la limbă/limbaj, ca vehicul principal al ideilor, a arătat că în perioada comunistă a României „a existat o adevărată religie a epitetului”, oferind nenumărate exemple în acest sens, spre amuzamentul auditorilor.

Criticul literar Vasile Spiridon a vorbit despre limbajul de lemn și o serie de neologisme care pot fi observate făcând o incursiune în lumea satului din romanul „Moromeții” de Marin Preda și observând influența asupra personajelor.

Poeta Magda Mirea a prezentat un fel de manifest față de falsele ideologii din sfera literară, un fel de radiografie asupra literaturii române de azi „aflată sub influența culturilor media și a schimbării de paradigmă socială”.

Istoricul literar Luminița Cornea a făcut un elogiu limbii române vechi, amintind despre anumite texte românești scrise cu secole în urmă în limba slavonă și care și-au păstrat atât frumusețea expresiei, cât și înțelesul.

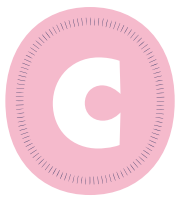
Gabriela Gîrmacea, critic literar, a prezentat aspecte din opera lui I.L. Caragiale în care apar diverse scheme ideologice, principii politice și mai ales demagogia ilustrată prin limbajul său literar.

Adrian Lesenciuc și-a exprimat temerea față de „ceața ideologică” așezată pe ochii și mintea unei părți a tinerei generații literare de la noi, ceață care face ca acești reprezentanți ai amintitei generații să nu conștientizeze răul produs de deconstructivismul pe care îl practică.

Florin Șindrilaru, un important editor al scriitorilor optzeciști, a vorbit despre nevoia școlii românești de azi de a avea accesul la o adevărată limbă română.

Criticul literar Mircea Moț a vorbit despre puterea limbii, a cuvintelor frumoase, pline de sens, cuvinte rare, care „au creat oamenii și le-au permis să se afirme”. Spre deliciul auditorilor, domnia sa a dat exemple de cuvinte și expresii arhaice, pline de sens și poezie. Auditoriul a fost format în special din studenți și cadre didactice ai Academiei Forțelor Aeriene „Henri Coandă”, la lucrări fiind prezenți și câțiva scriitori din Brașov.

PATIMILE DUPĂ LIMBAJ

Când evocăm relația dintre limbă și ideologie, ne gândim numaidecât la existența unui anumit limbaj. Căci limba e aceeași, indiferent despre ce vorbim, ea e atotcuprinzătoare. Abia când vorbim despre un mod specific de exprimare, cum ar fi cel ideologizant, introducem noțiunea de limbaj. Cu alte cuvinte, o tematică a comunicării, o sociologie sau o ideologie a ei, induce un anumit tip de limbaj, selectează din larga varietate a limbii cuvintele nimerite.

Din această perspectivă, vorbind, de această dată despre limbaj și ideologie, putem, mai în largul nostru, să propunem câteva aserțiuni. Ca și limbajul artistic ori limbajul științific, limbajul ideologic are particularitățile sale care îl deosebesc de celelalte.

Limbajul care se pune în slujba unei ideologii este un limbaj simplu și direct. El se deosebește de cel științific pentru că nu propovăduiește adevăruri universale, ci propriile adevăruri, fără să-i pese prea mult de demonstrarea lor. Unitatea de măsură a limbajului ideologic e aderența celorlalți, nu este atât de important de unde pleacă și cât de profund e locul acela, ci unde ajunge și cât de departe și de cuprinzător e acel loc.

Iar spre deosebire de limbajul artistic, limbajul ideologic nu este preocupat de zorzoane stilistice. El nu este me-

VARUJAN VOGANIAN

n. 25 iulie 1958, este scriitor, economist și om politic român de origine armeană.

Din 2005 este prim-vicepreședintele Uniunii Scriitorilor din România. A publicat Șamanul Albastru (1994), Statuia Comandorului (1994), Ochiul alb al reginei (2001), Iisus cu o mie de brațe (2004), Cartea șoptelor (2009),

Jocul celor o sută de frunze și alte povestiri (2013), Cartea poemelor mele nescrise (2015), Copiii războiului (2016).

Cărțile sale au fost traduse în peste 20 de limbi. A fost distins cu numeroase premii literare, cele mai recente fiind Marele Premiu ANGELUS, Premiul Cititorilor „Natalia Gorbanevskaia” și Premiul pentru „Cea mai bună traducere” în cadrul Galei Premiului Literar al Europei Centrale ANGELUS (Wrocław, 2016).

taforic, nu se încurcă în oximoroane sau paradoxuri. Limbajul artistic nu este preocupat să pună concluzii, așa zice chiar că ele, concluziile, omoară arta. În timp ce pentru limbajul ideologic concluzia e totul, se merge până într-acolo încât, uneori, mai întâi se elaborează concluzia și abia după aceea se redactează restul.

Dar fiind că nu pune concluzii, limbajul artistic nu are ca țintă să deosebească adevărul de fals. Chiar dacă e o deosebire aparentă, căci ceea ce e fals are ca reper adevărul pe care îl răstălmăcește, și, la trecere la limită, ceea ce e fals sfârșește prin a ajunge la adevăr. Tot așa cum, aparent, ficțiu-

[8] ■■■

nea se deosebește de realitate, dar, de fapt, ficțiunea e cea tentație a omului de a ajuns din urmă realitatea. În ce privește binele și răul, lucrurile sunt chiar mai complicate. Limbajul artistic nu este un cod etic, ba, mai mult, același personaj poate trece în timpul povestirii granița adesea translucidă dintre bine și rău. Un personaj literar, cu excepția, poate, a tragediilor bătrânilor greci, nu poate fi definit printr-un singur adjectiv. Îl privești cu sentimente amestecate, nu știi dacă îți inspiră simpatie sau repulsie, un lucru e cert, el emoționează.

Astfel ajungem la diferența esențială a modului în care se produce limbajul ideologic, spre deosebire de limbajul literar, artistic, în general. Limbajul artistic emoționează, limbajul ideologic manipulează. Cel ce utilizează limbajul în câmpul ideologiei e convins că spune adevărul, chiar dacă e numai adevărul lui. E convins că are dreptate, chiar dacă dreptatea aceea trebuie impusă cu sabia. El nu deosebește între bine și rău, ci afirmă: „Legea morală e suma simpatiilor și antipatiilor mele! Ce-mi place, e bun, ce nu-mi place, e rău, ce nu-mi mai place, ducă-se pe pustii!”

Limbajul ideologiei nu are nuanțe, e pictat în culori țipătoare, nu are presimțiri, ceea ce îl inspiră pe utilizatorul limbajului ideologic nu e fantezia celui care vorbește, ci plăcerea celui care ascultă. Muza celui care ideologizează e cititorul. Limbajul ideologic nu creează emoții, ci patimi.

Să vedem, în continuare, cum funcționează limbajul ca ideologie.

Dacă dorim să știm ce gândesc românii, vom avea nevoie să selectăm un eșantion reprezentativ de 1201 de persoane. În funcție de răspunsurile la chestionare, vom afla care le sunt opiniile cu privire la principalele provocări ale momentului, percepția cu privire la direcția în care merge socie-

tatea, intențiile de vot, simpatiile sau antipatiile față de persoanele publice.

Cei care mânăuiesc limbajul ideologic doresc, însă, mai mult de-atât. Ei nu se mulțumesc doar să știe ce gândesc românii, vor ca românii să gândească precum ei. Ceea ce presupune crearea și utilizarea unui anumit limbaj, care să servească acestui scop.

Pentru asta nu ajunge doar să ai un dicționar explicativ al limbii române. Dicționarul este cât se poate de democratic cu putință, îți oferă tot ce ai nevoie, fără să privilegieze niciun cuvânt. Limbajul ideologic are nevoie de cuvinte privilegiate, de ceea ce numim cuvinte-cheie, ceea ce dicționarul nu-ți oferă.

Cum se identifică cuvintele-cheie? E nevoie de un server uriaș, care să proceseze în timp real discursurile politice, articolele de gazetă, postările și comentariile de pe rețelele de socializare, dezbaterile publice. Serverul va selecționa cuvintele cel mai des folosite pe care, cum spunea, le numim cuvinte-cheie. Și nu doar atât, ci și modul în care cuvintele acelea se poziționează unele față de altele, care este conexiunea și percepția lor, pozitivă ori negativă. Se redactează apoi un text căruia îi spunem mesaj și care cuprinde concluziile acestor selecții și evaluări succesive. Mesajul respectiv va fi, cum vă imaginați, un ecou al conștiinței publice și va genera o mare capacitate de absorbție în rândurile electoratului.

Dar asta nu e de ajuns. Nu e suficient să emiți, emițătorul are nevoie și de receptori. Dacă pentru a ști ce gândesc românii ai nevoie de 1201 subiecți, pentru a-i face pe români să gândească ca tine, îți trebuie de trei ori mai mulți, să zicem 3607 (obligatoriu număr prim). Ei vor fi purtători ai mesajului ce conține cuvintele-cheie într-o abordare convenabilă. Selecția lor nu se face la întâmplare, acești

● *Cosmonaut, semiporțelan ars și glazurat la 1000 de grade, 55 x 40 x 38 cm - Decebal Gabriel Țăroi*

„răspândaci” sunt bine integrați în comunitățile lor, ceea ce astăzi se cheamă „influenceri”. Astfel de rețele neactivate, acoperite, care pot fi activate există. Niciodată n-a fost mai ușor ca acum, când există atâtea mijloace de comunicare prin fir sau prin eter, să se creeze o asemenea rețea întrețesută precum pânza de păianjen.

Iar dacă o asemenea rețea nu există, ea poate fi inventată, precum arma de teracotă a împăratului Qin Shi Huang. În romanul meu Patimile după Gödel explic cu de-amănuntul cum se poate crea o rețea care este reală, dar compusă din oameni care n-au existat niciodată. Acești oameni nu vor exista decât în mediul virtual, în cyberspațiu. Avantajul e că ei nu dorm niciodată, nu obolesc, nu cer de mâncare, sunt supuși până la orbire, sunt un fel de Golemi sau victime ale doctorului Mabuse. Ei vor intra pe rețelele sociale, pe grupurile de prieteni ai câinilor, ai bicicliștilor, ai iubitorilor

de orhidee etc. etc., astfel încât, emise prin noduri de rețea, mesajele să aibă o răspândire mai mare. Și într-o bună zi te trezești că tot mai mulți dintre oamenii din jurul tău gândesc la fel, folosesc aceleași cuvinte și vor același lucruri. Astfel se întâmplă că partide de care n-ai auzit niciodată ajung să obțină milioane de voturi sau idei care altminteri ți se păreau absurde să se însăleze în normalitate.

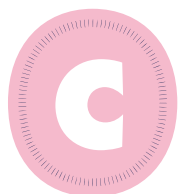
Și dintr-o dată te simți singur, dar nu un Robinson Crusoe pe insula lui, ci un Robinson Crusoe printre oameni, adevărata singurătate. Te simți înstrăinat, deși, de fapt, cei alienați sunt cei din jurul tău. Dar nu te descuraja, limbajul literaturii te așteaptă, stând cuminte în raft, cu răbdare necondiționată. Câtă vreme vor exista oameni singuri, vor exista și cărți bune de citit. Acolo unde limbajele contrafăcute nu pot ajunge.

CUVINTE DE DEMULT

MİRCEA MOT

n. 22 martie 1950 în Târnova, jud. Arad. Critic literar, eseist. Absolvent al Facultății de Filologie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, doctor în filologie al aceleiași universități (1986). Profesor de limba română și inspector de specialitate. A debutat în revista *Familia*, 1967. Debut editorial în volumul colectiv *Tineri poeți* (1970), apărut la Editura Tineretului, cu o prefață de Eugen Simion. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Brașov. A coordonat lucrări cu caracter didactic. Premiul pentru eseu al revistei *Tribuna*. Premiul Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor pentru volumele *Povești în oglindă* și *O capodoperă în șapte lecturi*. A publicat: *Tineri poeți*, volum colectiv (1970); *Despre Bacovia, eseuri* (2002); *Titu Maiorescu. Breviar* (2003); *Ion Creangă sau pactul cu cititorul* (Editura Paralela 45, 2004); *Poveștile lui Creangă, Povești în oglindă* (2008, reed. 2009); *Însemnări din La Mancha* (Editura Academiei, 2015); *O capodoperă în șapte lecturi* (2020); *Complicități selective* (2022) ș.a.

Când spunea despre vorbitorii unei anumite limbi că sunt modești din punct de vedere intelectual, limba lor fiind în schimb inteligentă, Cioran avea în vedere o caracteristică esențială a oricărei limbi. Inteligentă, după cum o considera filosoful, limba gândește și, de aici plecând, îmi place să cred că limba îi

gândește înainte de toate pe cei care o vorbesc și cărora le oferă atât cât merită și cât pot ei duce. Limba nu este doar inteligentă și gânditoare, ci și ironică în același timp, câtă vreme ea este cea care impune indivizii, manifestându-se prin ei, într-o nobilă și elevată condiție sau într-o ipostază degradant caricaturală.

Metaforic vorbind, există momente în care o limbă îi prilejuiește vorbitorului aducerea aminte a începutului ori îi deschide calea spre nebănuite profunzimi.

În cele ce urmează mă voi referi la trei cuvinte/sintagme, uitate azi, care cândva au pulsat vii într-un sat transilvan pădureț.

Se duc gruhele. Bătrânii noștri ne îndemneau, în serile încă îngăduitoare ale începutului de toamnă, arătând spre cer, să ieșim din casă și să ascultăm cum se duc *gruhele*, spre alte zări. Noi auzeam doar jelania lor, dar de văzut nu le-am văzut nicio dată.

Nimeni din satul acela nu mai ascultă acum *gruhele* și poate că nimeni nu mai știe acolo ce sunt *gruhele*.

Căutând în lexicoane, vei afla că *gruha* vine din latinescul *grus*, cocor. Și te încearcă poate un fior: cocorii treceau la începuturi de toamne pe deasupra modestelor noastre case venind din vremuri latinești.